Järjestöjen valtionavustuksiin liittyviä ongelmia ja niiden ratkaisuehdotuksia

Leena Pihanurmi 3.3.2026

Leena Pihanurmi

- FM, opettaja, yrittäjä, eläkkeellä
- Järjestöjen rahoituksen ja toiminnan tutkiminen vuodesta 2020
- Verovartija-blogin pitäjä
- Omakohtainen kokemus vapaaehtoistyöstä 3 järjestössä

Valtiollistettu kansalaisyhteiskunta

- V. 2024 yleishyödyllisille yhteisöille myönnettiin valtionavustuksia 1,4 miljardia. Kunnat ja hv-alueet avustivat yhdistyksiä ja säätiöitä 228 miljoonan euron edestä.
- Suomessa on noin 109 000 rekisteröityä yhdistystä ja 2700 säätiötä. Näistä avustuksia myönnetään noin 4000 järjestölle.
- **Rahoituksellaan valtio ohjaa voimakkaasti kansalaisyhteiskuntaa.**
- Kansalaisyhteiskunta (civil society) tarkoittaa ihmisten toiminnan kenttää, joka sijoittuu valtion, markkinoiden ja perhepiirin ulkopuolelle ja joka perustuu kansalaisten omaehtoiseen ja vapaaehtoiseen järjestäytymiseen jonkin heidän kokemansa tärkeän asian puolesta.
- Valtiorahoitteinen järjestökenttä ei mahdu kansalaisyhteiskunnan määritelmään.
- **Jos yhdistys ei saa riittävästi jäseniä toiminnalleen, onko valtion tehtävä ylläpitää sitä?**

Entisiä Veikkauksen edunsaajia

- Nykyiset järjestösektorin ongelmat juontuvat pääosin sen aikaisemmasta rahoitusmallista.
- **Korvamerkitty rahoitus**. Ei kilpailua muiden valtion menokohteiden kanssa.
- Uhkapeleihin hävityn rahan määrää kasvatettiin. **Järjestösektorin paisuminen**.
- v. 1976 avustuksia nauttivia sote-järjestöjä oli 255 kpl
- v. 2003 1193 kpl
- v. 2025 724 kpl
- STEA-avustusten yhteissumma sote-järjestöille vuosina 2000–2024 on noin 8 miljardia €

Syntyneitä ongelmia ja samalla kehittämiskohteita

- järjestöjen suuri määrä ja päällekkäisyydet
- avustukset keskusjärjestöille ja isoille järjestöille, työt vapaaehtoisille
- hanketehtailu
- sirpaloituminen
- varakkaat järjestöt
- palkallisten erityisasiantuntijoiden suuri määrä
- järjestöjohtajien korkeat palkat
- kytkennät puoluepolitiikkaan
- avustusten käyttö lobbaukseen
- vaikuttavuuden arvioinnin haasteet
- valvonnan haasteet

Järjestöjen suuri määrä ja päällekkäisyydet

Myönnettyjen STEA-avustusten jakautuminen vuonna 2025

Järjestöluokka	Eurot	Lukumäärä
Aisti- ja kehitysvammatyön järjestöt	24 454 399 €	46
Asukasyhdistykset ja järjestöjen yhteisjärjestöt	11 920 133 €	35
Ikääntyneiden, veteraanien ja omaistyön järjestöt	**25 035 751 €**	**80**
Kriminaalityön, taloustaidon, aineellisen avun ja työttömien järjestöt	11 231 909 €	47
Lomajärjestöt	9 114 662 €	6
Mielenterveysjärjestöt	**39 631 477 €**	**107**
Monialajärjestöt	25 745 146 €	34
Vähemmistöryhmien järjestöt sekä muun sosiaalisen hyvinvoinnin järjestöt	23 606 504 €	67
Pelastusala sekä muut hakijat	1 720 843 €	5
Perhetyön, nuorisoalan ja -asumisen järjestöt sekä oppimisvaikeusjärjestöt	57 804 642 €	130
Päihde- ja riippuvuusjärjestöt	27 790 868 €	49
Sairaus- ja potilasjärjestöt sekä muut terveys- ja kuntoutusjärjestöt	46 031 666 €	118
Yhteensä	**304 088 000 €**	**724**

Kakkos-sote

- Perustuslaki ja muut lait velvoittavat julkisen vallan turvaamaan kansalaisille riittävät ja oikea-aikaiset palvelut, joita hoitavat viranomaiset virkavastuulla.

- **Kuinka taloudellisesti tarkoituksenmukaista valtion on ylläpitää eräänlaista varjosotea, jossa jokaisessa 724 järjestössä on vähintäänkin toiminnanjohtaja ja kahdesta viiteen työntekijää?**

Keskusjärjestöt ja isot järjestöt

Keräävät suurimman avustuspotin. Varsinaisen ruohonjuuritason työn hoitavat useimmiten paikallisyhdistysten vapaaehtoiset.
(Mukana taulukossa on myös kaksi säätiötä.)

Järjestö	Avustukset 2025	Työntekijöiden määrä
Suomen kansallisooppera ja baletti sr	13 616 035 €	570 (kuukausipalkkaa saavat)
Suomen mielenterveys ry	12 123 989 €	156
Suomen Olympiakomitea ry	7 507 500 €	60
Ehkäisevä päihdetyö Ehyt ry	4 557 611 €	74
Vanhustyön keskusliitto ry	3 210 803 €	39
Näkövammaisten liitto ry	3 182 975 €	130
Mielenterveyden keskusliitto ry	3 126 936 €	48
Väestöliitto ry	2 374 753 €	46 (+ konsernissa 77)
Mannerheimin lastensuojeluliitto ry	2 371 211 €	50
Takuusäätiö sr	1 633 845 €	29
Diabetesliitto ry	1 446 494 €	38
Suomen sydänliitto ry	1 196 199 €	38
Folkhälsans förbund rf	1 053 944 €	110
Marttaliitto	811 574 €	34
Yhteensä	**58 213 869 €**	**1422**

Erityisasiantuntijoiden työpaikkoja

- Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 voittoa tavoittelemattomissa yhteisöissä työskenteli **94 000 palkallista työntekijää**.
- Tässä erään mielenterveysyhdistyksen henkilöstögalleriaa: markkinointiviestinnän asiantuntija, erityisasiantuntija, digitaalisen viestinnän asiantuntija, viestintäpäällikkö, myynti- ja asiakaspalvelupäällikkö, digimarkkinoinnin asiantuntija, järjestelmäpäällikkö, järjestöjohtaja, tilasuunnittelija, kehittämispäällikkö, hankepäällikkö, toiminnanjohtaja, ICT-tukihenkilö, CRM-asiantuntija, suunnittelija, tietojärjestelmäasiantuntija, henkilöstöpäällikkö, johtava koulutusasiantuntija, projektipäällikkö, projektikoordinaattori, johtaja, koulutuskoordinaattori, yritysyhteistyön asiantuntija, tiimipäällikkö, tiimivastaava, assistentti.
- Millaista konkreettista apua psyykkisesti sairaat läheisineen saavat luetellulta joukolta?
- Järjestöt näyttäytyvät korkeasti koulutettujen erityisasiantuntijoiden työpaikkoina. **Vain harva tekee konkreettista ruohonjuuritason auttamista tai koordinoi vapaaehtoistoimintaa.**

Avustusten käyttö lobbaukseen

- **Kuinka tarkoituksenmukaista on tuhlata verovaroja lobbaukseen?**

- Muutamien valtionavustusta saavien järjestöjen lobbausmääriä eduskuntaan ja ministeriöihin avoimuusrekisterin mukaan ajalla 1.4.24 - 30.6.25.

Järjestö	Lobbausten määrä (kpl)
Soste ry	938
Kulta ry	469
Nuorisoala ry	594
Ehyt ry	655
Mieli ry	302
Suomen Olympiakomitea ry	855
Seta ry	499
Suomen Pakolaisapu ry	100

Ratkaisuehdotuksia

- Tavoitteena tulisi olla aito kansalaislähtöinen, kansalaisten vapaaehtoiseen rahoitukseen ja toimintaan perustuva, valtioriippumaton kansalaisyhteiskunta. Samalla myös järjestötyön tuloksellisuuden arvioinnin ja valvonnan painopiste siirtyisi jäsenille ja lahjoittajille, kuten kansalaisjärjestöissä kuuluukin.

- Tarkoittaisi:
- Järjestöjen julkisen rahoituksen reilua vähentämistä.
- Järjestöjen määrän karsintaa toimintoja yhdistämällä ja avustuksia lopettamalla.
- Keskusjärjestöjen rahoituksen siirtämistä niiden jäsenyhdistyksille.
- Kieltoa käyttää valtionavustuksia lobbaukseen ja poliittiseen edunvalvontaan.
- Rahankeräyslain uudistamista niin, että kansalaisjärjestöjen oma varainhankinta helpottuisi.
- Lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista kaikille yhdistyksille ja säätiöille.
- Järjestöjen siirtämistä julkisuuslain piiriin tai vähintäänkin tilinpäätöksen julkaisemisvelvoitetta.

Kiitos☺

Leena Pihanurmi 3.3.2026